

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 2 Haziran 2026
Sayı : 1904

10/4229

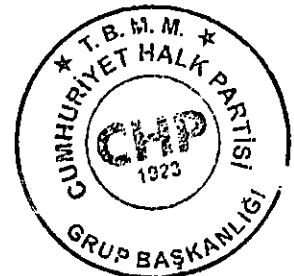
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de Darbeler, Demokrasiye Müdahaleler ve Cumhuriyet Halk Partisine Yönelik Mutlak Butlan Kararının Araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Murat EMİR
Ankara Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Ali Mahir BAŞARIR
Mersin Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin çok partili siyasi hayatı, ne yazık ki sandıktan çıkan halk iradesinin sık sık askeri ve bürokratik müdahalelerle kesintiye uğradığı sancılı bir geçmişe sahiptir. Bu müdahalelerin her biri Türkiye'nin kurumsallaşma çabalarına ve demokratik olgunluğuna büyük zararlar vermiştir.

Emir-komuta zinciri dışındaki bir grup subay tarafından gerçekleştirilen ve Cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesi olan 27 Mayıs 1960 Darbesi; siyasi istikrarsızlık ve artan sokak hareketleri gerekçe gösterilerek ordu tarafından hükümete bir muhtıranın verildiği 12 Mart 1971 Darbesi; emir-komuta zinciri içinde yapılan ve toplumsal faturası en ağır olan, Parlametonun feshedildiği, siyasi partilerin kapatıldığı, geniş çaplı gözaltılar, siyasi yasaklar ve idamlarla demokrasinin ve Anayasa'nın askıya alındığı 12 Eylül 1980 Darbesi; siyasi literatüre "post-modern darbe" olarak geçen 28 Şubat 1997 Süreci; Ordu içerisine sızmış FETÖ mensubu bir yapının 15 Temmuz 2016 darbe girişimi bu müdahalelerin örnekleridir.

Bu darbe ve darbe girişimlerinin oluş ve sonuçlarına baktığımızda, darbelerin sadece iktidara yönelik yapıldığı kanısı zayıflamakta ve darbelerin muhalefete yönelik olarak da yapılabildiği gözlenmektedir. Bu darbelerin ve darbe girişimlerinin öncesinde Cumhuriyet Halk Partisinin iktidara gelme olasılığının yükselmiş olması rastlantı değildir.

Örneğin 27 Mayıs 1960 Darbesi öncesinde CHP'nin halk desteğinin ciddi bir yükseliş eğiliminde olduğu ve eğer askeri müdahale olmadan normal bir seçime gidilseydi CHP'nin iktidara gelme olasılığının yüksek olduğu konusunda geniş bir mutabakat mevcuttur.

Demokrat Parti'nin, yükselen muhalefeti tamamen baskı altına almak için ve ana muhalefet partisi olan CHP'nin ve belli bir kısım basın "yıkıcı, gayrimeşru ve ihtilalci" faaliyetlerini incelemek amacıyla kurulan Tahkikat Komisyonu tamamen ters tepmiş ve yapılacak ilk seçimlerde CHP'nin iktidara gelmesi beklenmekteyken darbe gerçekleştirilmiştir.

Benzer şekilde 12 Mart 1971 Muhtırasının Demirel hükümetinden daha çok CHP'nin ortanın solu olarak tanımlanan siyasal çizgisini hedef aldığını düşünen CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit görevinden istifa etmiş ve Parti içerisinden liderlik yarışını başlatmıştır.

Günümüzde yaşananlar ise darbeler tarihimizle bir yandan benzerlik gösterirken bir yandan da temelden ayrılmaktadır. Siyasi tarihimizdeki darbeler doğası gereği, emir komuta zinciri içerisinde olsun olmasın, silahlı kuvvetler tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak günümüzde bir Parti Devletine dönüşmüş olan AKP iktidarı, Devletin silahlı-silahsız tüm organlarını yapılacak ilk seçimlerde hem TBMM çoğunluğunu hem de Cumhurbaşkanlığını kazanarak iktidara gelmesi kuvvetle muhtemel Cumhuriyet Halk Partisine ve 15,5 milyon oyla belirlediği Cumhurbaşkanı adayına karşı sivil darbe yapmaya çalışmaktadır.

“İstanbul’u kaybeden Türkiye’yi kaybeder” diyenler, İstanbul’u kazanan Ekrem İmamoğlu’nun Türkiye’yi de kazanacağını görmüşler ve 19 Mart 2025’te geleceğin Cumhurbaşkanı’na darbe girişiminde bulunmuşlardır. 19 Mart darbesinin halk nezdinde kabul görmediği anlaşılınca da bu kez “mutlak butlan” kararıyla Cumhuriyet’in bir sonraki siyasi iktidarına 21-24 Mayıs 2026 darbesi yapılmıştır. 21 Mayıs 2025 tarihli Ankara Bölge Adliye Mahkemesi kararıyla CHP’nin 38. Olađan Kurultayı ve devamı işlemleri iptal edilmiş ve siyasi partiler hukukunda örneği görülmemiş bir durum ortaya çıkmıştır. Seçim yargısının kendine özgü itiraz yolları bertaraf edilerek; hukuk mahkemeleri marifetiyle siyasi parti genel kurulu sürecine müdahalede bulunulmuş ve hukuken öngörülemez bir yöntem uygulanmıştır.

Bu karar, Türkiye’nin en büyük muhalefet partisinin yargı aracılığıyla kontrol altına alınması anlamına gelmektedir. Mahkemenin, delege iradesinin sakatlandığı gerekçesine dayandırdığı karar CHP’nin iç işleyişine ve demokratik yapısına yönelik açık ve hukuksuz bir müdahaledir. Söz konusu kararlar Cumhuriyet Halk Partisi etkisizleştirilmek istenmektedir. Karar, partinin kurumsal kimliği ile demokratik teamülleri üzerinde ciddi bir baskı unsuru oluşturma potansiyeli taşımakta ve aynı zamanda seçme ve seçilme hakkına yönelik bir darbe niteliğindedir. Bu da demokrasimizdeki “denge ve denetim” zafiyetini derinleştirecektir. CHP’ye yapılan bu darbeler demokrasimizin ve adaletin sakatlanması pahasına yapılmıştır. Keza mevcut iktidarın demokratik yollarla bir daha sandıktan çıkma umudu kalmamıştır.

